C/2024/1761

22.3.2024

P9_TA(2023)0321

Vztahy s Běloruskem

Usnesení Evropského parlamentu ze dne 13. září 2023 o vztazích s Běloruskem (2023/2041(INI))

(C/2024/1761)

Evropský parlament,

— s ohledem na svá předchozí usnesení o Bělorusku,

— s ohledem na závěry Rady ze dne 12. října 2020 a ze dne 21. a 22. října 2021 o Bělorusku,

— s ohledem na společné prohlášení vydané na summitu Východního partnerství, který se konal dne 15. prosince 2021 v Bruselu,

— s ohledem na prohlášení ministrů zahraničních věcí skupiny G7 ze dne 4. listopadu 2022 o Bělorusku,

— s ohledem na prohlášení vysokého představitele Josepa Borrella ze dne 3. března 2023 o odsouzení Alese Bjaljackého a dalších obránců lidských práv a na prohlášení vysokého představitele Josepa Borrella ze dne 17. ledna 2023 o soudních procesech proti vedoucím představitelům opozice a novinářům v Bělorusku,

— s ohledem na zprávy o stavu lidských práv v Bělorusku ze dne 4. května 2022 a 20. července 2022, které vypracovala zvláštní zpravodajka OSN pro situaci v oblasti lidských práv v Bělorusku Anaïs Marinová, adresované Radě OSN pro lidská práva, dále na výzvu odborníků OSN ze dne 10. října 2022 k okamžitému propuštění vězněného nositele Nobelovy ceny za mír Alese Bjaljackého a dalších obránců práv v Bělorusku a na vyjádření mluvčí OSN pro lidská práva Raviny Shamdasaniové ze dne 3. března 2023 o odsouzení obránců lidských práv v Bělorusku,

— s ohledem na vyhlášení nezávislosti Běloruska na Sovětském svazu dne 25. srpna 1991,

— s ohledem na Deklaraci státní svrchovanosti Běloruské sovětské socialistické republiky ze dne 27. července 1990,

— s ohledem na Bělověžskou dohodu ratifikovanou dne 10. prosince 1991 Nejvyšší radou Běloruska, která konstatovala, že Sovětský svaz přestal existovat,

— s ohledem na Ústavu Běloruské republiky, která byla přijata dne 15. března 1994,

— s ohledem na Všeobecnou deklaraci lidských práv, Chartu Organizace spojených národů, Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, Úmluvu proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání a na všechny další úmluvy o lidských právech, jichž je Bělorusko smluvní stranou,

— s ohledem na Vídeňskou deklaraci a akční program ze dne 25. června 1993,

— s ohledem na Smlouvu o nešíření jaderných zbraní (NPT),

— s ohledem na Budapešťské memorandum o bezpečnostních zárukách,

— s ohledem na kapitolu o Bělorusku ve zprávě organizace Human Rights Watch o stavu lidských práv ve světě z roku 2022,

— s ohledem na Úmluvu Organizace spojených národů o boji proti nadnárodnímu organizovanému zločinu,

— s ohledem na druhou zprávu o hodnocení, kterou dne 28. června 2022 přijala Skupina odborníků Rady Evropy pro opatření proti obchodování s lidmi a jež se týká provádění Úmluvy Rady Evropy o opatřeních proti obchodování s lidmi v Bělorusku,

— s ohledem na zprávy vysokého komisaře OSN pro lidská práva ze dne 4. března 2022 a 3. února 2023 o stavu lidských práv v Bělorusku před prezidentskými volbami v roce 2020 a po jejich ukončení,

— s ohledem na zprávu moskevského mechanismu Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE) ze dne 11. května 2023 o vážném ohrožení lidského rozměru OBSE v Bělorusku ode dne 5. listopadu 2020,

— s ohledem na zprávu z vyšetřování z pracovní cesty ke zjištění potřebných údajů Mezinárodní organizace pro civilní letectví z července 2022 nazvanou „Event involving Ryanair flight FR4978 in Belarus airspace on 23 May 2021" (Událost zahrnující let společnosti Ryanair FR4978 v běloruském vzdušném prostoru dne 23. května 2021),

— s ohledem na usnesení 2495 (2023) Parlamentního shromáždění Rady Evropy ze dne 27. dubna 2023 nazvané „Deportations and forcible transfers of Ukrainian children and other civilians to the Russian Federation or to temporarily occupied Ukrainian territories: create conditions for their safe return, stop these crimes and punish the perpetrators" (Deportace a násilné přesuny ukrajinských dětí a dalších civilistů do Ruské federace nebo na dočasně okupovaná území Ukrajiny: vytvořit podmínky pro jejich bezpečný návrat, zastavit tyto trestné činy a potrestat pachatele),

— s ohledem na rozhodnutí Mezinárodní organizace práce (MOP) GB.347/INS/14(Rev.1) ze dne 20. března 2023 a její usnesení ze dne 12. června 2023 o opatřeních doporučených správní radou podle článku 33 ústavy MOP na téma Bělorusko,

— s ohledem na článek 54 jednacího řádu,

— s ohledem na zprávu Výboru pro zahraniční věci (A9-0258/2023),

A. vzhledem k tomu, že tři roky po podvodných prezidentských volbách konaných dne 9. srpna 2020 nelegitimní režim Aljaksandra Lukašenky zesiluje své systematické represe vůči běloruskému lidu, které se rozšiřují na všechny části společnosti, včetně zranitelných a marginalizovaných osob; vzhledem k tomu, že soudy odsoudily více než 3 000 osob k různým trestům za politicky motivovaná obvinění a více než 1 500 osob zůstává uvězněno z politických důvodů, zatímco tisíce dalších jsou mučeny, aby nepřiznaly, že mají tento status, a žijí pod trvalým tlakem zastrašování, hrozeb a možného zatčení a hrozících vykonstruovaných obvinění; vzhledem k tomu, že Lukašenkův režim vynesl stovky politických rozsudků v soudních procesech o trestních věcech, včetně zbavení téměř 100 běloruských advokátů jejich licence, uzavření stovek médií a zrušení registrace více než 1 000 nevládních organizací; vzhledem k tomu, že četní podnikatelé v mediální oblasti a novináři byli nuceni uprchnout z Běloruska a obnovit svou činnost v exilu, především v Litvě a Polsku; vzhledem k tomu, že více než 30 novinářů a pracovníků médií je stále vězněno na základě falešných obvinění z trestných činů; vzhledem k tomu, že čtyři hlavní nezávislé odborové svazy a Běloruský kongres demokratických odborů byly zrušeny a nejméně 14 jejich vedoucích představitelů a členů bylo uvězněno; vzhledem k tomu, že propuštění političtí vězni čelí extrémní diskriminaci, neboť režim jim zakazuje volný pohyb a brání jim v přístupu na trh práce, k jejich bankovním účtům a dalším finančním aktivům; vzhledem k tomu, že opatření ze strany režimu a odepření lékařské péče a právní pomoci vyústila ve smrt politických vězňů, k nimž patří Vitold Ašurak, Dzmitryj Dudojc, Aljaksandr Vichor, Mikalaj Klimovicz a nedávno Dzmitryj Sarokin a Ales Puškin; vzhledem k tomu, že jen v posledních letech opustilo zemi přibližně 300 000 Bělorusů ze strachu z podobného osudu;

B. vzhledem k tomu, že zprávy vysokého komisaře OSN pro lidská práva o situaci v Bělorusku přirovnávají represe páchané Lukašenkovým režimem ke zločinům proti lidskosti;

C. vzhledem k tomu, že v květnu, resp. červnu 2023 uplynuly tři roky od chvíle, kdy byli běloruští opoziční blogeři Sjarhej Cichanouski a Viktar Babaryka zatčeni na základě politicky motivovaných obvinění v souvislosti s jejich kandidaturami na běloruského prezidenta; vzhledem k tomu, že politická vězeňkyně a aktivistka evropské občanské kampaně za Bělorusko Palina Šarenda-Panasjuková se rozhodla vzdát se svého běloruského občanství na protest proti trýznivým podmínkám ve vězení a po vyplnění oficiální žádosti byla eskortována k psychiatrickému vyšetření a její pobyt není od té doby znám;

D. vzhledem k tomu, že nejméně 1 300 dětí se zdravotním postižením v Bělorusku je drženo v zařízeních, které mají problémy s řádnou diagnostikou, vzděláváním nebo opětovným sociálním začleněním a s nedostatečnou veřejnou odpovědností a transparentností;

E. vzhledem k tomu, že mezinárodní společenství včetně EU a jejích členských států neuznalo výsledky podvodných prezidentských voleb a neuznává Aljaksandra Lukašenku jako prezidenta Běloruska; vzhledem k tomu, že běloruské orgány neprovedly účinné vyšetřování rozsáhlých obvinění z mučení a jiného špatného zacházení s pokojnými demonstranty ze strany příslušníků donucovacích orgánů v srpnu 2020 po podvodném prezidentském klání;

F. vzhledem k tomu, že režim likviduje poslední zbytky politického pluralismu v zemi, mimo jiné pomocí připravované tzv. přeregistrace politických stran, která pravděpodobně povede k likvidaci všech stran kromě těch, jež podporují režim; vzhledem k tomu, že nová ústava z února 2022 vytváří nové nedemokratické instituce, které slouží pouze k zajištění udržení režimu u moci a zbavují parlament posledního zdání vlivu na politický proces;

G. vzhledem k tomu, že v lednu 2022 vstoupila v platnost novela běloruského trestního zákoníku, která opět zavádí trestní odpovědnost za účast na činnosti neregistrovaných organizací; vzhledem k tomu, že v zemi nyní legálně nepůsobí žádné lidskoprávní organizace; vzhledem k tomu, že v květnu 2022 vstoupily v platnost další novely trestního zákoníku, kterými orgány rozšířily trest smrti i na pokusy o teroristické činy, což je obvinění, které bylo dříve použito při soudních řízeních s politickými aktivisty; vzhledem k tomu, že v červenci 2022 Lukašenka schválil návrh zákona, který umožňuje vyšetřování a soudní řízení v nepřítomnosti v případě obvinění na základě 48 různých článků trestního zákoníku; vzhledem k tomu, že v lednu 2023 přijal Lukašenkův režim zákon, který občanům žijícím v exilu obviněným z takzvaných trestných činů souvisejících s extremismem odejme státní občanství, přičemž na seznamu takových osob je nyní více než 2 000 jmen;

H. vzhledem k tomu, že Lukašenkův režim nebezpečně podkopává svrchovanost Běloruska tím, že z něj činí satelitní stát Ruska a umožňuje, aby bylo Bělorusko pohlceno Ruskem do tzv. unijního státu, čímž vytváří mimořádně vysoké riziko přímé okupace, a to navzdory jasné vůli většiny Bělorusů; vzhledem k tomu, že Lukašenka navrhl, aby Bělorusko, Rusko a Kazachstán uzavřely pakt unijního státu o sdílení jaderných zbraní;

I. vzhledem k tomu, že Lukašenkův režim dále ničí projevy národní identity Bělorusů, včetně jazyka a kultury tohoto národa; vzhledem k tomu, že sleduje agresivní politiku rusifikace prostřednictvím svévolného zadržování a zejména brutálního zacházení s kulturními činiteli, včetně spisovatelů, umělců a hudebníků a lidí, kteří na veřejnosti hovoří běloruský, jakož i prostřednictvím zákazu národních a historických symbolů Běloruska, jako je bíločervenobílá vlajka a státní znak Pahoňa, a zavírání nakladatelství, soukromých škol a kurzů běloruského jazyka;

J. vzhledem k tomu, že Lukašenkův režim pokračuje v marginalizaci etnických, náboženských a sexuálních menšin, zejména litevských a polských etnických komunit, pronásledováním jejich vedoucích představitelů, jako je Andrzej Poczobut, zavíráním litevských a polských vzdělávacích institucí, rušením výuky v jejich etnických jazycích a ničením polských památných hřbitovů; vzhledem k tomu, že také pokračuje v utlačování náboženských komunit a jednotlivců, čímž porušuje právo na svobodu náboženského vyznání a přesvědčení; vzhledem k tomu, že řada římskokatolických, protestantských, pravoslavných a řeckokatolických kněží a pastorů byla vystavena různým formám pronásledování, od pokut až po dlouhé věznění; vzhledem k tomu, že běloruská pravoslavná církev v mnoha případech slouží zájmům režimu, mimo jiné tím, že podporuje ruskou válečnou agresi proti Ukrajině; vzhledem k tomu, že zesnulý arcibiskup grodenský Artemij Kiščanka, který jako jediný hierarcha Moskvě podřízené běloruské pravoslavné církve – Běloruského exarchátu – odsoudil násilí, které Lukašenkův režim použil v roce 2020 proti pokojným demonstrantům, byl poslán do důchodu, během něhož byl vystaven šikaně, což se projevilo na jeho zdravotním stavu a uspíšilo jeho smrt;

K. vzhledem k tomu, že LGBTI osoby v Bělorusku čelí další systémové diskriminaci a násilí; vzhledem k tomu, že Bělorusko by mohlo zavést zákon o LGBTI „propagandě“ podobný zákonu v Rusku; vzhledem k tomu, že Bělorusové, kteří žijí, pracují nebo hledají útočiště v Rusku, patří k nejzranitelnějším vůči nadnárodním represím ze strany běloruských orgánů;

L. vzhledem k tomu, že běloruské orgány se často uchylují ke sledování, cenzuře internetu a šíření dezinformací a používají technologie ke kontrole obyvatelstva; vzhledem k tomu, že tyto represivní praktiky jsou dalším krokem na cestě k digitálnímu autoritářství a potlačování digitálních práv osob v Bělorusku, což vede ke stále většímu zastrašování občanů a zmenšování občanského prostoru;

M. vzhledem k tomu, že v říjnu 2022 Bělorusko odstoupilo počínaje 8. únorem 2023 od prvního opčního protokolu k Mezinárodnímu paktu o občanských a politických právech, takže Výbor OSN pro lidská práva již není oprávněn přijímat a posuzovat individuální stížnosti na porušování lidských práv v Bělorusku; vzhledem k tomu, že to ponechalo Bělorusy zcela bez mezinárodní ochrany, kdy se ani Rada OSN pro lidská práva ani Evropský soud pro lidská práva nemohou stížnostmi Bělorusů zabývat;

N. vzhledem k tomu, že nelegitimní Lukašenkův režim aktivně podporuje neoprávněnou válečnou agresi a válečné zločiny Ruska proti Ukrajině, a stal se tak plným spoluviníkem; vzhledem k tomu, že režim přímo umožňuje a podporuje ruskou vojenskou agresi proti Ukrajině a používání teroristických prostředků ze strany Ruska, jak ukázalo přesměrování letu společnosti Ryanair FR4978 v květnu 2021 a oznámení vítající ruskou teroristickou organizaci podporovanou státem, Wagnerovu skupinu; vzhledem k tomu, že většina Bělorusů je proti účasti své země v této válce a dává to najevo organizováním pokojných protestů, které vedly k zatýkání, trestnímu stíhání a zneužívání pravomocí ze strany policie, sabotováním přepravy ruského vojenského vybavení a připojováním se k běloruským plukům bojujícím po boku ukrajinských ozbrojených sil nebo jejich podporou; vzhledem k tomu, že jakožto jediná země v Evropě a Střední Asii uplatňující trest smrti odrazuje od jakéhokoli odporu vůči zapojení Běloruska do ruské válečné agrese proti Ukrajině používáním tohoto trestu; vzhledem k tomu, že spoluúčast Lukašenkova režimu na ruské válečné agresi proti Ukrajině byla důrazně odsouzena ze strany EU a NATO a vedla ke společnému postupu obou organizací na základě podobných nebo dokonce společných hodnocení a že spolupráce EU a NATO musí být v souladu s tím posílena;

O. vzhledem k tomu, že 27. dubna 2023 Parlamentní shromáždění Rady Evropy jednomyslně odsoudilo deportaci, převýchovu a rusifikaci ukrajinských dětí, z nichž některé byly poslány do tábora Dubrava vlastněného společností Belaruskali; vzhledem k tomu, že tyto trestné činy, na nichž nese Lukašenkův režim spoluvinu, se mohou rovnat genocidě;

P. vzhledem k tomu, že Lukašenkův režim představuje pro EU a bezpečnost jejích občanů přímou hrozbu; vzhledem k tomu, že o tom svědčí skutečnost, že přijímá rozmístění ruských taktických jaderných zbraní na svém území a odmítá provést požadavky v oblasti jaderné bezpečnosti v běloruské jaderné elektrárně Astravěc, jím zorganizovaný únos civilního letu společnosti Ryanair FR4978, jeho pokračující účelové využívání migrace a obchodování s lidmi, jeho agresivní válečná rétorika od srpna 2020 a jeho podpora zesílené vojenské přítomnosti Ruska v Bělorusku prostřednictvím stálých společných cvičení;

Q. vzhledem k tomu, že Lukašenkův režim nadále nutí migranty ze zemí mimo EU překračovat hranice s Lotyšskem, Litvou a Polskem; vzhledem k tomu, že migranti v Bělorusku čelí mučení a jinému špatnému zacházení ze strany pohraniční stráže a dalších úředníků, překážkám při podávání žádosti o azyl a navracení;

R. vzhledem k tomu, že běloruské demokratické síly vedené Svjatlanou Cichanouskou mají dobře zavedenou strukturu, jíž se neustále dostává mezinárodního uznání, včetně nedávného vytvoření Společné přechodné vlády, obnovené Koordinační rady a Mise demokratického Běloruska v Bruselu; vzhledem k tomu, že Společná přechodná vláda, členové diaspory různých demokratických opozičních stran a další Bělorusové hrají zásadní roli v dalším poskytování aktivní podpory politickým vězňům, jejich rodinám a aktivistům, kteří jsou stále v Bělorusku;

S. vzhledem k tomu, že Svjatlana Cichanouskaja a vedoucí představitelé demokratických politických stran veřejně deklarovali evropské ambice Bělorusů;

T. vzhledem k tomu, že v reakci na pokračující represe přijala EU a její členské státy řadu omezujících opatření proti Lukašenkovu režimu, včetně sankcí vůči 195 jednotlivcům a 34 subjektům nesoucím vinu za přímé zapojení do porušování lidských práv a napomáhání režimu; vzhledem k tomu, že EU a její členské státy vyčlenily více než 100 milionů EUR na podporu běloruského lidu a jeho demokratických snah;

U. vzhledem k tomu, že Lukašenkův režim omezuje účinek západních sankcí uvalených na Bělorusko tím, že využívá pomoci poskytované Ruskem, jako je použití ruské dopravní a přístavní infrastruktury pro vývoz běloruského zboží, přednostní přístup na ruský trh a odklad splátek dluhu vůči Rusku, a také tím, že sankce obchází;

V. vzhledem k tomu, že v důsledku západních sankcí se HDP Běloruska v roce 2022 snížil o 4,7 %, což je jen poloviční pokles oproti tomu, jaký se očekával; vzhledem k tomu, že dovoz do EU z Běloruska se v roce 2022 oproti předchozím letům snížil více než o polovinu, z 6,54 miliard EUR v roce 2021 na 3,19 miliard EUR; vzhledem k tomu, že vývoz z Běloruska do Ruska vzrostl o více než 40 % z 16,3 miliard USD v roce 2021 na 23 miliard USD v roce 2022; vzhledem k tomu, že vývoz Běloruska do Číny se v roce 2022 téměř zdvojnásobil;

W. vzhledem k tomu, že Lukašenkův režim obnovuje centrálně plánovaný model ekonomiky z dob Sovětského svazu, zejména prostřednictvím regulace maloobchodních cen, udržování průmyslové výroby státních podniků na vysoké úrovni, i když po ní není poptávka, a tvrdých zákroků vůči soukromým podnikům, včetně zákazu, aby zahraniční investoři prodávali své podíly v běloruských podnicích, a zavádění předpisů umožňujících konfiskaci soukromého majetku; vzhledem k tomu, že Bělorusko nedokázalo přijmout klíčová zjištění vyšetřovací komise MOP z roku 2004 a Lukašenkův režim pokračuje v pronásledování odborářů;

X. vzhledem k tomu, že díky podpoře EU stovky Bělorusů v současné době pobírají stipendia a mnoho dalších se účastní online školení k posílení svých odborných dovedností a bude zapojeno do odborných výměn;

Neustálé represe ze strany Lukašenkova režimu a podpora EU utlačovaným osobám

1. co nejdůrazněji odsuzuje neutuchající represe a systematické a rozsáhlé porušování lidských práv nepřetržitě páchané Lukašenkovým režimem, včetně mnoha případů špatného zacházení s politickými vězni a dalšími osobami pronásledovanými z politických důvodů, jako jsou novináři, obránci lidských práv, nezávislí odboroví aktivisté a další, jejich mučení, držení v izolaci a poskytování nedostatečné lékařské pomoci těmto osobám; odsuzuje rovněž vyvíjení nátlaku na stíhané osoby jejich záměrným zatýkáním a odsuzováním jejich příbuzných a odebíráním licencí jejich právníkům; nadále vyjadřuje solidaritu se statečnými běloruskými občany a členy organizací občanské společnosti, kteří se zasazují za svrchované, svobodné a demokratické Bělorusko, kde převládne spravedlnost, mír a lidská práva, a riskují přitom svobodu a život;

2. žádá Lukašenkův režim, aby ukončil tento stupňující se cyklus násilí, mučení, represí a propagandy proti hlasům odporu a domnělým kritikům, aby okamžitě a bezpodmínečně propustil všechny politické vězně, jejich rodinné příslušníky a všechny svévolně zadržované osoby, vyhlásil všeobecnou amnestii pro ty, kteří byli od roku 2020 zatčeni z politických důvodů a umožnil pokojné předání moci po uspořádání svobodných a spravedlivých voleb;

3. vyzývá běloruské orgány, aby okamžitě ukončily kruté, nelidské a ponižující podmínky, ve kterých jsou drženi političtí vězni ve vyšetřovací vazbě a ve vězení, včetně toho, že jim je odpírána lékařská péče, základní hygienické produkty a přístup k právníkům a rodinným příslušníkům; odsuzuje praxi „řetězového zatýkání“ neboli neoprávněného prodlužování vyšetřovací vazby za méně závažné trestné činy nebo vykonstruovaná obvinění z „extremismu“; je hluboce znepokojen tím, že věznění vedoucí představitelé demokratické opozice Viktar Babaryka a Maria Kalesnikava byli tajně převezeni do nemocnice, aniž by byly poskytnuty jakékoli informace o jejich zdravotním stavu; je rovněž znepokojen dlouhodobým nedostatkem informací o stavu opozičních politiků Sjarheje Cichanouskiho, Mikalaje Statkeviče a Maxima Znaka, novinářů Ihara Losika, Kacjaryny Bachvalavy (pseudonym: Andrejeva) a Andrzeje Poczobuta, který je také jedním z vedoucích představitelů polské menšiny v Bělorusku, a aktivistky evropské občanské kampaně za Bělorusko Paliny Šarenda-Panasjukové;

4. vyzývá Lukašenkův režim, aby okamžitě poskytl nezbytnou lékařskou péči a zaručil řádný lékařský dohled všem politickým vězňům s vážnými nemocemi a zdravotními problémy, jimiž jsou i Marie Kalesnikava, Viktar Babaryka, Ales Bjaljacky, Ryhor Kastusjou, Iryna Melcher, Halina Dzierbysz, Henadz Fjadynič, Marfa Rabkova, Vasil Berasneu, Vjačaslau Areška, Uladzimir Hundar, Uladzimir Mackievič, Mikalaj Statkevič, Alena Hnauk, Andrej Vojnič, Aljaksandr Fjaduta, Mikita Zalatarou, Dzmitrij Zalomski, Aljaksej Hubič, Vadzim Hurman, Antanina Kanavalava, Andrej Skurko, Darja Afanasjeva, Arsenij Majsejčyk, Ihar Mints, Pavel Hančaryk, Sjarhej Batura, Vjačaslau Daškevič, Daniil Kascjukevič, Michail Chamicevič, Palina Šarenda-Panasjuk, Andrzej Poczobut, Ksenija Luckina, Maryna Markevič, Jauhen Ljulkovič, Volha Cybulskaja, Volha Zalatar, Arcëm Bajarski, Pavel Kuchynski, Uladzimir Malachouski, Ruslan Slucki, Alena Maušuk, Larysa Kuzmenka, Kiryl Palčeuski, Jurij Pracharenka, Sjarhej Veraščahin, Vjačaslau Rahaščuk, Aljaksandr Kapšul, Raman Karanevič, Vital Melnik, Aksana Zaretskaja a Viktoryja Kulša.

5. vyzývá běloruské orgány, aby umožnily diplomatům a mezinárodním organizacím, včetně nezávislých lékařských nadací, zejména Mezinárodnímu výboru Červeného kříže, navštívit politické vězně, aby mohli posoudit jejich stav a poskytnout jim pomoc; vyzývá Komisi, členské státy EU a mezinárodní instituce, jako je Mezinárodní výbor Červeného kříže a UNICEF, aby nadále poskytovaly systematickou a komplexní podporu běloruským politickým vězňům a jejich rodinným příslušníkům v citlivé finanční situaci, a také politickým vězňům, kteří si odpykali svůj trest, včetně finanční podpory a pomoci při zdravotní a psychologické rehabilitaci;

6. vyzývá k nezávislému vyšetřování a vypracování znaleckého posudku, pokud jde o úmrtí politických vězňů zadržovaných režimem a smrt aktivisty Ramana Bandarenky v listopadu 2020, jejíž příčinou bylo brutální bytí, údajně způsobené policisty v civilu nebo jejich zástupci;

7. vyzývá Lukašenkův režim, aby se zdržel jakéhokoli obtěžování, včetně obtěžování bývalých politických vězňů, kteří jsou nyní propuštěni; naléhavě vyzývá režim, aby těmto bývalým vězňům umožnil žít na svobodě své životy a umožnil jim plný přístup na trh práce, do společenského života a také k jejich bankovním účtům a majetku; vyjadřuje hluboké znepokojení nad údajným používáním nucené práce vězňů v běloruských trestaneckých koloniích, a to zejména ze strany dodavatelů významných společností se sídlem v EU; vyzývá všechny společnosti se sídlem v EU, aby ukončily vztahy se všemi běloruskými dodavateli, kteří ve svých dodavatelských řetězcích využívají nucenou práci, i s těmi, na něž se ještě nevztahují omezující opatření, a vyzývá Radu, aby uvalila sankce na veškeré běloruské společnosti, které ve svých dodavatelských řetězcích využívají nucenou práci; vítá nedávné přijetí usnesení MOP o opatřeních doporučených správní radou podle článku 33 ústavy MOP na téma systematického porušování svobody sdružování, potlačení demokratického odborového hnutí a pokračujícího pronásledování nezávislých odborových vůdců a aktivistů a vyzývá členské země MOP, aby v souladu s tím jednaly;

8. opakuje, že jednostranné odstoupení Lukašenkova režimu od politiky Východního partnerství, které bylo oznámeno 28. ledna 2021, postrádá jakoukoli legitimitu, neboť neodráží skutečnou vůli běloruského lidu a jeho touhu po svobodném a demokratickém státu;

9. znovu kritizuje rozhodnutí Lukašenkova režimu o odstoupení Běloruska od Aarhuské úmluvy, tj. mezinárodní dohody, která zavádí lidské právo na čisté, zdravé a udržitelné životní prostředí;

10. žádá orgány EU a členské státy, aby prozkoumaly, zda lze umožnit zástupcům běloruských demokratických sil, zejména Svjatlaně Cichanouské, legitimní zástupkyni běloruského lidu, a občanské společnosti zaujmout uvolněná místa, která byla dříve obsazená zástupci běloruských úřadů, na dvoustranných a mnohostranných fórech, zejména v rámci politiky Východního partnerství; vyzývá Komisi, aby do programů spolupráce, jako jsou EU4Climate, EU4Environment a další iniciativy, zapojila jako národní zástupce Běloruska nezávislé, s režimem nespojené běloruské odborníky; vybízí Radu pro zahraniční věci, aby rozšířila stálé pozvání Svjatlany Cichanouské, jakožto předsedkyně běloruské Společné přechodné vlády, na veškerá její zasedání, která se týkají Běloruska; vyzývá vedoucí představitele členských států, jakož i vedoucí politické představitele ostatních států zapojených do Evropského politického společenství, aby začlenili běloruské demokratické síly do Evropského politického společenství, například tím, že jim udělí status pozorovatele;

11. odsuzuje politicky motivované „demonstrativní procesy“ a vykonstruovaná obvinění zaměřená na vyvolání strachu v zástupcích a zastáncích demokratických sil, občanské společnosti, nezávislých médií, svobodných odborů, obránců lidských práv a národnostních, náboženských a sexuálních menšin; odsuzuje rozhodnutí běloruských orgánů ze dne 23. srpna 2023 o prohlášení významného střediska na ochranu lidských práv Vjasna a veškerých jeho poboček za „extremistickou organizaci“ a vyzývá k okamžitému propuštění jeho předsedy a zakladatele, nositele Nobelovy ceny a laureáta Sacharovovy ceny Alese Bjaljackého a jeho kolegů Valjancina Stefanoviče, Uladzimira Labkoviče, Marfy Rabkovové a Andreje Čapjuka; dále kritizuje zejména to, že k dlouhým trestům odnětí svobody byli odsouzeni Henadz Fjadynič, Vasil Berasneu, Vjačaslau Areška, Maryna Zolatavová a Ljudmila Čekinová, jakož i odsouzení v nepřítomnosti vedoucích představitelů demokratických sil, mezi něž patří Svjatlana Cichanouskaja, Paval Latuška, Marija Marozová, Volha Kavalkovová, Sjarhej Dyleuski, Valeryj Capkala, Scjapan Pucila a Jan Rudzik, na základě falešných obvinění ze „spiknutí za účelem převzetí moci“ nebo „zakládání extremistických organizací“; odsuzuje pokračující věznění vedoucích představitelů demokratické opozice Pavla Sevjarynce a Mikalaje Statkeviče; odsuzuje nadnárodní represe Lukašenkova režimu vůči Bělorusům v zahraničí, jakož i pomoc a aktivní spolupráci ohledně těchto represí ze strany Ruska; naléhavě vyzývá režim, aby okamžitě zastavil odebírání a vyhrožování odebráním dětí z péče rodičů jako způsob potrestání rodičů za protesty nebo politický aktivismus; vybízí Radu a Komisi, aby hledaly nové způsoby, jak dosáhnout propuštění všech politických vězňů Bělorusku;

12. naléhavě vyzývá běloruské orgány, aby okamžitě zmírnily všechny rozsudky trestu smrti a urychleně zavedly moratorium na jeho používání jako první krok k jeho úplnému a trvalému zrušení;

13. vyzývá Komisi a členské státy, aby obhájcům lidských práv, právníkům a organizacím občanské společnosti nadále umožňovaly poskytovat služby politickým vězňům a jejich rodinám, zejména služby v oblasti sociální pomoci, zdravotní péče a veřejné obhajoby; vyzývá diplomaty EU a jejích členských států, aby se navzdory obtížím, jež existují, angažovali a podporovali zástupce občanské společnosti, obránce lidských práv, nezávislé sdělovací prostředky, prodemokratické skupiny a rodiny politických vězňů v Bělorusku;

14. vyzývá Komisi, členské státy a Evropskou službu pro vnější činnost, aby spolupracovaly s mezinárodními partnery, jako je Moskevský mechanismus OBSE a Rada OSN pro lidská práva, a s obránci lidských práv a zástupci občanské společnosti na místě při sledování a dokumentování případů závažného porušování lidských práv a zločinů proti lidskosti, k nimž dochází v Bělorusku, a při informování o těchto případech s cílem zajistit následnou odpovědnost příslušných aktérů a spravedlnost pro oběti; vyzdvihuje cennou práci nevládních organizací v Bělorusku i mimo něj, které dokumentují případy mučení a vytvářejí tak důležitý základ pro budoucí stíhání zločinů spáchaných Lukašenkovým režimem; znovu vyjadřuje svou podporu Mezinárodní platformě pro odpovědnosti v Bělorusku;

15. opakuje svou výzvu, aby členské státy EU připravily půdu pro trestní stíhání běloruských úředníků, kteří jsou odpovědní za volební podvody, závažné porušování lidských práv a zločiny proti lidskosti nebo se na nich podílejí, a to v souladu s uznanými zásadami extrateritoriální a univerzální jurisdikce; opakuje výzvu vysokého komisaře OSN pro lidská práva, aby všechny členské státy OSN zvážily, zda by neměly tímto způsobem usilovat o odpovědnost; podporuje další diskuse o možnosti zřídit v Haagu mezinárodní soud pro porušování lidských práv v Bělorusku;

Zapojení Lukašenkova režimu do agresivní války Ruska proti Ukrajině

16. co nejdůrazněji odsuzuje zapojení Lukašenkova režimu do neoprávněné, nezákonné a nevyprovokované ruské válečné agrese proti Ukrajině a jeho podporu nenávistných projevů, dezinformací a propagandy, která je ozvěnou moskevské válečné rétoriky; odsuzuje v tomto ohledu masivní poskytování munice a vojenského materiálu ruským agresorům ze strany režimu, zejména výrobu součástí pro ruskou armádu, jakož i rozmístění ruských jednotek v Bělorusku a jejich výcvik běloruskými instruktory, vítání Wagnerovy skupiny, ruské nezákonné teroristické organizace podporované státem, vyhrožování zapojením se do agrese v kombinaci s rozmístěním jednotek poblíž běloruso-ukrajinské hranice, což tam zadržuje ukrajinské jednotky, a využívání běloruského území, vzdušného prostoru a infrastruktury jako základny pro invazi i pro pokračující raketové útoky na armádní i civilní cíle na území Ukrajiny; konstatuje, že velká většina Bělorusů s tímto rozsáhlým zapojením do ruské válečné agrese nesouhlasí; vyjadřuje plnou podporu běloruským aktivistům, kteří vzdorují agresorům v rámci Běloruska tím, že porušují železnice a další zásobovací trasy využívané ruskými vojáky, běloruským kybernetickým partyzánům a dobrovolníkům, zejména pluku „Kastuś Kalinouski“ a bývalému pluku „Pahonia“, kteří statečně bojují po boku ozbrojených sil Ukrajiny, aby odrazili agresory; plně podporuje poskytování pomoci těmto vzdorujícím osobám;

17. odsuzuje nezákonný přesun více než 2 150 dětí, včetně sirotků, z Ruskem okupovaných oblastí Ukrajiny do tzv. „rekreačních táborů“ v Bělorusku, kde jsou podrobeny rusifikaci a indoktrinaci; rozhodně odsuzuje zapojení běloruského Červeného kříže do nezákonné deportace ukrajinských dětí; podporuje ukrajinskou prokuraturu, která vyšetřuje roli Běloruska v nucených deportacích, a domnívá se, že činy samotného Lukašenky a jeho režimu mohou být rovněž považovány za zločin proti lidskosti „deportace nebo násilný přesun obyvatelstva“ podle Římského statutu Mezinárodního trestního soudu (ICC); domnívá se, že Lukašenka je za tyto válečné zločiny stejně odpovědný jako Vladimir Putin a Maria Lvova-Belova, a vyzývá proto Mezinárodní trestní soud, aby zvážil vydání podobného mezinárodního zatykače na Lukašenku; vyzývá Radu, aby rozšířila seznam osob, na které se vztahují sankce EU, tak aby zahrnoval osoby zapojené do nucených deportací ukrajinských dětí do Běloruska;

18. požaduje větší součinnost a soudržnost mezi strategickým kompasem EU a strategickou koncepcí NATO, zejména v souvislosti s jejich prováděním, s cílem čelit ruské agresi proti Ukrajině a spoluúčasti Lukašenkova režimu na tomto konfliktu; zdůrazňuje, že je důležité posílit spolupráci mezi EU a NATO při řešení všech relevantních aspektů zapojení Běloruska do války Ruska proti Ukrajině; považuje za nezbytné vypracovat společnou strategii pro zachování nezávislosti Běloruska, včetně mezinárodní podpory za tímto účelem, a pro přechod této země k demokracii za účasti EU a mezinárodních institucí, jako je OBSE, Rada Evropy a G7;

19. domnívá se, že umožněním neoprávněné ruské válečné agrese proti Ukrajině se Lukašenkův režim stal spoluviníkem zločinů spáchaných Ruskem, což sebou nese odpovědnost za ničení a škody způsobené Ukrajině; dále se domnívá, že zvláštní mezinárodní tribunál pro zločin agrese páchané Ruskem proti Ukrajině musí mít pravomoc vyšetřovat nejen Putina a ruské politické a vojenské vedení, ale také vedení Běloruska; vyzývá proto orgány EU a členské státy, aby přijaly veškerá opatření nezbytná k tomu, aby bylo možné trestně stíhat běloruské úředníky, kteří se podíleli na zločinech agrese, válečných zločinech, zločinech proti lidskosti a zločinech genocidy spáchaných proti Ukrajině; v této souvislosti vítá kroky podniknuté ke zřízení kanceláře ICC na Ukrajině; vyzývá proto EU a její členské státy, aby našly legální cesty k zabavení majetku běloruského vedení a s ním spojených běloruských subjektů zapojených do ruského válečného úsilí a pokud možno jej využily na podporu obnovy Ukrajiny;

20. vyzývá EU a její členské státy, aby rozšířily a posílily rozsah svých sankcí (omezujících opatření) a přijaly v rámci režimu sankcí proti Rusku a Bělorusku a globálního režimu sankcí EU v oblasti lidských práv nový soubor sankcí proti Bělorusku a Rusku a proti jednotlivcům a právnickým osobám, kteří jsou odpovědní za závažná porušování lidských práv v Bělorusku nebo se na nich podílejí, a to včetně soudců, žalobců, úředníků činných v trestním řízení, úředníků ve vězeňských a trestaneckých koloniích, propagandistů a agentů nechvalně proslulých služeb KGB a Hlavního ředitelství pro boj proti organizovanému zločinu a korupci (GUBOPiK/HUBAZiK);

21. požaduje, aby se stávající sankce proti Rusku odrážely v sankcích proti Bělorusku; trvá na tom, že běloruská potaš, která je hlavním zdrojem příjmů režimu, by měla zůstat na sankčním seznamu a neměla by být přepravována přes území EU, zejména proto, že hlavní běloruský výrobce potaše Belaruskali je přímo zapojen do nelegálního přesunu, rusifikace a indoktrinace ukrajinských dětí; vyzývá EU a její členské státy, aby naléhavě zvýšily svou schopnost posuzovat skutečný účinek sankcí a možné vedlejší škody s cílem zajistit plné uplatňování všech omezujících opatření týkajících se Běloruska nebo běloruských jednotlivců a zmařit jakékoli způsoby obcházení a aby poskytly odpovídající podporu práci zvláštního vyslance EU pro provádění sankcí EU ohledně řešení všech mezer a zlepšení účinného uplatňování všech sankcí;

22. požaduje, aby byly Rusko a Bělorusko zařazeny na seznam EU vysoce rizikových třetích zemí, pokud jde o boj proti praní peněz a financování terorismu; vyzývá k vypracování seznamu přímých příbuzných osob spojených se zločineckým Lukašenkovým režimem, které využívají pohostinství zemí EU; vyzývá k okamžitému přezkoumání jejich vstupních víz a pobytového statusu; naléhavě vyzývá Mezinárodní olympijský výbor a další mezinárodní sportovní federace, aby na olympijských hrách v Paříži v roce 2024 nebo jakýchkoli dalších mezinárodních sportovních akcích nepovolily účast sportovců z Běloruska a Ruska, z nichž mnozí podporují neoprávněnou agresivní válku Ruska proti Ukrajině, nebo se jí dokonce účastní;

23. vyjadřuje politování nad skutečností, že některé členské státy lobbují za zrušení sankcí pro běloruské výrobce potaše, včetně společnosti Belaruskali, a vyzývá členské státy, aby určily společné postupy ohledně problémů, jež představují sankce; odsuzuje třetí země, které pomáhají Rusku a Bělorusku obcházet uložené sankce, a žádá Komisi a členské státy, aby zvážily sekundární sankce proti těmto třetím zemím; lituje oficiální návštěvy maďarského ministra zahraničních věcí a obchodu v Minsku v únoru 2023, která je v rozporu s politikou EU vůči Bělorusku, Rusku a válečné agresi proti Ukrajině; vyzývá Radu a místopředsedu Komise, vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, aby kromě sankcí zvážili i další opatření a aby v úzké koordinaci s partnery EU vypracovali soudržný a komplexní dlouhodobý přístup k Bělorusku;

Svrchovanost Běloruska a ochrana jeho jazyka a národní kultury

24. s velkým znepokojením bere na vědomí rozsáhlé politické, hospodářské, vojenské a kulturní podřizování Běloruska Moskvě; vyjadřuje politování nad tím, že se Bělorusko stalo satelitním státem Ruska, a odsuzuje činnost těchto dvou režimů, která by mohla vést k případnému pohlcení nebo připojení Běloruska Ruskem; odsuzuje historický revizionismus Lukašenkova režimu a jeho snahu ospravedlnit své zločiny, zejména represe proti běloruskému lidu a agresivní válku proti Ukrajině; odsuzuje rozmístění ruských taktických jaderných zbraní pod ruským velením na běloruském území, což je hrubým porušením statusu Běloruska jako země bez jaderných zbraní, který byl zrušen po podvodném ústavním referendu z 27. února 2022; připomíná své odsouzení tohoto rozmístění, které je v rozporu se Smlouvou o nešíření jaderných zbraní a může vyvolat další rozmístění jaderných zbraní v regionu; vyzývá EU, její členské státy a NATO, aby podnikly všechny možné kroky k řešení tohoto rozmístění; vyjadřuje politování nad Lukašenkovou rétorikou vyhrožování možným použitím jaderných zbraní; požaduje, aby EU spolupracovala s Mezinárodní agenturou pro atomovou energii a se Skupinou evropských regulačních orgánů pro jadernou bezpečnost na zajištění jaderné bezpečnosti v běloruské jaderné elektrárně

Astravěc, a vyjadřuje politování nad skutečností, že druhý reaktor běloruské jaderné elektrárny byl spuštěn, aniž by byly náležitě řešeny obavy o jadernou bezpečnost vznesené mezinárodním společenstvím; vyzývá orgány EU a členské státy, aby neuznaly žádné dohody podepsané Lukašenkovým režimem s Ruskem, které odevzdávají svrchovanost Běloruska proti vůli lidu;

25. vyzývá EU a členské státy, aby zachovaly jednotu při řešení mnohostranných hrozeb, které pro EU představuje režim Aljaksandra Lukašenky, zejména v podobě pokračujícího a rostoucího státem vytvořeného účelového využívání migrace, které záměrně způsobuje lidské utrpení na hranicích Běloruska s Lotyšskem, Litvou a Polskem a v dalších oblastech; důrazně odsuzuje zneužívání migrace ze strany běloruských orgánů k politickým účelům a považuje jej za účelně zorganizovanou odvetu Lukašenkova režimu proti členským státům EU za jejich podporu demokratických sil Běloruska s cílem tyto členské státy destabilizovat; je znepokojen humanitární situací na hranicích Běloruska s členskými státy EU; vyzývá dotčené členské státy EU, aby dodržovaly právo EU, neboť dodržování základních evropských norem, mezinárodního práva a respektování důstojnosti každého lidského života, zejména při čelení výzvám, je základem demokratického evropského projektu, ve kterém si EU přeje i účast Běloruska; zdůrazňuje, že je třeba zaručit právo na azyl a zároveň zajistit humánní a důstojné podmínky pro přijímání migrantů a žadatelů o azyl, kteří uvízli na hranicích;

26. zastává názor, že příjezd ruské soukromé vojenské společnosti Wagnerova skupina do Běloruska vytváří možná bezpečnostní rizika pro Ukrajinu, země EU sousedící s Běloruskem a EU jako celek; připomíná svou výzvu Radě, aby doplnila Wagnerovu skupinu na seznam teroristů vedený EU, a požaduje, aby EU a její členské státy nadále monitorovaly činnost Wagnerovy skupiny a aby zvýšily ochranu hranic EU, tak aby zabránily provokacím ze strany Wagnerovy skupiny nebo pokusům žoldnéřů této skupiny dostat se do EU, a aby pokračovaly v boji proti stále častějšímu pašování zboží z Běloruska;

27. konstatuje rostoucí hospodářskou závislost Běloruska na Rusku a dalších nedemokratických zemích včetně Číny; vyjadřuje politování nad tím, že se Bělorusko vrací k modelu centrálně plánovaného hospodářství ze sovětské éry, což povede k další izolaci této země od světového trhu a zaostávání v inovacích a modernizaci a k neustálému odlivu mozků, což je vše v rozporu se zájmy běloruského lidu, který v posledních letech prokázal rostoucí podnikatelskou iniciativu;

28. připomíná všem podnikům EU působícím v Bělorusku svou předchozí výzvu, aby v souladu s obecnými zásadami OSN v oblasti podnikání a lidských práv postupovaly s náležitou péčí a dostály své odpovědnosti za dodržování lidských práv; žádá tyto podniky, aby se zdržovaly jakýchkoli nových investic v zemi a veřejně u běloruských orgánů protestovaly proti pokračujícím represím vůči pracovníkům a občanům obecně;

29. vyzývá Komisi a členské státy EU, aby nadále podporovaly malé a střední podniky v Bělorusku vzhledem k tomu, že malé a střední podniky hrály důležitou roli při podpoře prodemokratického hnutí v Bělorusku během prezidentských voleb 2020 i po nich;

30. vyjadřuje solidaritu s Bělorusy, kteří se snaží chránit a rozvíjet svou národní identitu, zejména prostřednictvím úsilí o rozšíření používání běloruského jazyka; vyjadřuje politování nad nedávným odsouzením uměleckého manažera Pavla Belavuse na 13 let vězení za jeho úsilí prosazovat běloruský jazyk a kulturu; zavazuje se k větší komunikaci v běloruském jazyce, zejména k překladům svých zpráv a usnesení o Bělorusku a politikách Východního partnerství do tohoto jazyka, a vyzývá ostatní orgány EU, aby jej následovaly;

31. naléhavě vyzývá běloruský režim, aby ukončil diskriminaci a násilí vůči všem menšinám, zejména etnickým, náboženským a sexuálním; odsuzuje běloruské orgány za to, že útočí na litevské a polské etnické komunity v zemi, zejména prostřednictvím nedávných rozhodnutí, jejichž cílem je zrušit litevské a polské školy a výuku v litevském a polském jazyce; vyzývá běloruské orgány, aby respektovaly práva litevské a polské menšiny, včetně jejich práva na vzdělávání v litevském a polském jazyce; odsuzuje zatčení Anděliky Borysové, Andrzeje Poczobuta a dalších členů polské komunity; považuje obvinění z „podněcování nenávisti“ a „rehabilitace nacismu“, která byla vznesena proti Andělice Borysové, za politická a bez jakéhokoli opodstatnění nebo právní hodnoty, a bere na vědomí, že byla těchto obvinění zproštěna;

32. důrazně odsuzuje pronásledování náboženských komunit v Bělorusku, včetně pronásledování duchovních i laiků, kteří ve své náboženské činnosti odmítají podporovat postoj Lukašenkova režimu a vyjadřují nesouhlas s jeho politikami; kritizuje v tomto ohledu odsouzení pravoslavného kněze Sjarheje Rezanoviče, jeho manželky a syna k 16 letům vězení, nátlak vyvíjený na zesnulého pravoslavného arcibiskupa Artemije Kiščanku, jakož i pravidelné zatýkání duchovních, včetně uvěznění katolických kněží Vjačeslava Adamoviče, Andreje Kulika a Aljaksandra Šaucoua a katechety Uladzislava Beladzjeda v květnu 2023; odsuzuje také konfiskaci kostelů katolíkům v Minsku a zákaz jakékoli politické činnosti v rámci protestantského evangelismu;

33. naléhavě vyzývá Lukašenkův režim, aby okamžitě ukončil pronásledování, diskriminaci a násilí vůči LGBTI osobám a zajistil jejich plnou ochranu a začlenění do společnosti; podporuje úsilí organizací LGBTI v Bělorusku při prosazování právních reforem, které zajistí rovná práva a ochranu všech osob;

34. vyjadřuje politování nad tím, že v Bělorusku chybí právní předpisy proti diskriminaci osob se zdravotním postižením a že v roce 2021 byla nuceně uzavřena přední organizace pro práva osob se zdravotním postižením v zemi, Úřad pro práva osob se zdravotním postižením; vyjadřuje politování nad problémy, kterým čelí děti se zdravotním postižením v Bělorusku, pokud jde o řádnou diagnostiku, vzdělávání a opětovné sociální začlenění, jakož i nedostatečnou veřejnou odpovědnost a transparentnost zařízení, ve kterých jsou tyto děti drženy; zdůrazňuje potřebu deinstitucionalizace a zrušení zákona Běloruské republiky č. 183-Z ze dne 30. června 2022 o právech osob se zdravotním postižením a jejich sociálním začleňování, který diskriminuje děti a dospělé osoby se zdravotním postižením a omezuje jejich přístup k základnímu, střednímu a vyššímu vzdělání v závislosti na stupni jejich postižení; je zděšen tím, že běloruské orgány nadále umisťují osoby s různými druhy postižení do stejných zařízení a neposkytují žádné skupině specializovanou péči, že více než 10 000 osob se zdravotním postižením, které žijí v „psychoneurologických“ zařízeních, je zbaveno zákonných práv a že soudy určily ředitele těchto zařízení jako jejich zákonné zástupce; zdůrazňuje, že je třeba zrušit ustanovení umožňující nedobrovolné zbavení svobody;

Podpora demokracie a evropských ambicí

35. zdůrazňuje skutečnost, že Bělorusko má historické vazby na ostatní části Evropy a sdílí dědictví evropské kultury a identity a že na základě ambicí běloruského lidu by mělo zůstat součástí evropského politického, kulturního a hospodářského prostoru; vřele vítá prohlášení Svjatlany Cichanouské a vedoucích představitelů běloruských demokratických politických stran o evropských ambicích Bělorusů a podporuje je; vyzývá orgány EU a členské státy, aby vypracovaly ambicióznější a komplexnější strategii doplněnou o obsáhlý ekonomický plán, který by poskytl podporu běloruským demokratickým silám, včetně opozičních politických stran, aktivistů z řad občanské společnosti, obránců lidských práv, nezávislých umělců, nezávislých odborů a svobodných sdělovacích prostředků v Bělorusku i mimo něj s cílem podpořit přechod k demokracii v této zemi a prosazovat nezávislost a svrchovanost Běloruska; vyzývá ke komplexním programům budování kapacit, školením v oblasti právních znalostí pro vypracovávání návrhů právních předpisů a v oblasti digitální a osobní bezpečnosti, mentorským iniciativám, stážím a dalším vzdělávacím příležitostem, které by těmto aktérům umožnily posílit jejich postavení a rozvíjet jejich potenciál;

36. vyzývá ke zlepšení komunikace EU s lidmi v Bělorusku s cílem poskytovat jim informace a bojovat proti dezinformacím a propagandě ze strany státem kontrolovaných sdělovacích prostředků; naléhavě vyzývá členské státy EU, aby podporovaly kontakty svých vlastních občanů a obyvatel Běloruska a aby koordinovaly své kroky v zájmu zmírnění potíží, jimž čelí zástupci demokratických sil a opoziční politické strany, aktivisté z řad občanské společnosti a další běloruští občané v exilu, například při procesu získávání povolení k pobytu a zakládání bankovních účtů a v kontextu postupů žádostí o udělení víza v Bělorusku a ve třetích zemích, mimo jiné v důsledku nesprávného uplatňování režimu sankcí; zdůrazňuje, že běloruský lid by neměl být ztotožňován s Lukašenkovým režimem a že Bělorusové žijící v exilu by neměli být diskriminováni na základě zapojení režimu do války proti Ukrajině; vyjadřuje politování nad úmyslným vyhoštěním diplomatů z EU, jejích členských států a dalších zemí nebo neobnovení jejich pověření ze strany Lukašenkova režimu s cílem omezit jejich podporu pronásledovaným Bělorusům a jejich způsobilost vydávat víza; oceňuje práci organizací občanské společnosti EU, které podporují své běloruské protějšky a pomáhají Bělorusům během procesu relokace, a vyzývá EU a její členské státy, aby jim tuto práci dále umožnily;

37. vybízí členské státy, aby dále zjednodušily postupy týkající se získání víz a povolení k pobytu pro ty, kteří prchají z Běloruska z politických důvodů, nebo pro ty, kteří potřebují lékařskou péči v důsledku na nich páchaného násilí; vyzývá Komisi a členské státy, aby vypracovaly pravidla a postupy k řešení případů, kdy obránci lidských práv a další aktivisté z řad občanské společnosti přišli o běloruské občanství, a aby poskytly podporu Bělorusům, kteří pobývají v EU a jejichž doklady totožnosti pozbydou zanedlouho platnosti a kteří nemají možnost získat doklady nové, protože se nemohou vrátit do Běloruska;

38. vyzývá Radu, aby přezkoumala a aktualizovala své závěry o Bělorusku a zaměřila se na předcházení a omezování bezpečnostních rizik, která představuje Lukašenkův režim, účinnou veřejnou politiku EU a angažovanost ve vztahu k běloruskému lidu, včetně obyvatelstva v exilu, na strukturovanou spolupráci s běloruskými demokratickými silami a občanskou společností a na podporu obětí Lukašenkova režimu;

39. vítá otevření oficiální Mise demokratického Běloruska v Bruselu dne 1. března 2023; dále vítá vytvoření Společné přechodné vlády jako ústředního výkonného orgánu demokratického hnutí, s nímž by spolu s Koordinační radou, jednotným zastupitelským orgánem běloruské demokratické společnosti, mělo mezinárodní společenství jednat jako s demokratickými zástupci běloruského lidu; vyzývá k podpisu dohody o formalizaci a systematizaci spolupráce mezi Evropským parlamentem a běloruskými demokratickými silami a občanskou společností, včetně Společné přechodné vlády a Koordinační rady; zdůrazňuje, že je třeba, aby Rada a Komise nadále věnovaly mezinárodní pozornost a podporu prodemokratickému hnutí v Bělorusku, které se v důsledku ruské válečné agrese proti Ukrajině přesunuly; vyzývá Komisi a Radu, aby byly připraveny na různé scénáře, jako je (nucené) nahrazení Lukašenky nebo de facto připojení či okupace Běloruska Ruskem, a aby tyto různé scénáře konzultovaly se Společnou přechodnou vládou;

40. vítá, že Komise schválila program podpory „EU4Belarus: Podpora odolnosti společnosti a rozvoje lidského kapitálu“, jehož cílem je podpořit demokratické snahy v Bělorusku; domnívá se, že tato podpora je zásadní k udržení změn vzešlých v běloruské společnosti z pokojného prodemokratického hnutí během prezidentských voleb v roce 2020; trvá na tom, aby finanční prostředky EU4Belarus byly strategicky směřovány do aktivit na podporu evropských ambicí běloruského lidu;

41. vyzývá Komisi a členské státy, aby pokračovaly v podpoře kulturních a vzdělávacích aktivit běloruské občanské společnosti a akademických institucí, včetně těch, které jsou zaměřeny na podporu běloruského jazyka a nezávislých sdělovacích prostředků, a aby ji rozšířily; zdůrazňuje význam podpory digitalizace a vytváření prostoru pro prodemokratickou občanskou a politickou účast Bělorusů; vyzývá Komisi a členské státy, aby nadále podporovaly běloruské nezávislé sdělovací prostředky, které byly po prezidentských volbách v roce 2020 zdecimovány a musely změnit sídlo a obnovit svou činnost; žádá v tomto ohledu Komisi a členské státy, aby posílily kapacitu sdělovacích prostředků v běloruském jazyce, včetně těch, jako jsou Charter 97, Radio Racyja, Euroradio, Belsat TV, Naša Niva a Novy Čas, a aby věnovaly zvláštní pozornost novým sdělovacím prostředkům, jako jsou NEXTA, Malanka a Zerkalo (dříve TUT.BY); vítá přemístění Rádia Svobodná Evropa / Rádia Svoboda a otevření jeho pobočky v Litvě, která poskytuje důvěryhodné mediální pokrytí pro posluchače v Bělorusku;

42. zdůrazňuje význam neustálého posilování vazeb a spolupráce mezi Běloruskem na jedné straně a mladými lidmi a akademickou obcí v EU na straně druhé; vítá, že EU vyčlenila finanční prostředky na nabízení vzdělávacích příležitostí běloruským studentům a odborníkům, zejména prostřednictvím projektu EU4Belarus MOST+ („systém mobility pro cílené mezilidské kontakty“); očekává, že tato podpora bude pokračovat a že Bělorusové budou významně zapojeni do programů EU, jako je Erasmus+ a Horizont Evropa; požaduje dále trvalou podporu pro běloruské nezávislé akademické instituce, včetně Evropské univerzity humanitních věd ve městě Vilnius;

43. trvá na tom, aby významná část finanční podpory EU byla i nadále poskytována prostřednictvím pružných a nestranných mechanismů EU, jako je Evropská nadace pro demokracii (END), což by zajistilo správné zacílení a odpovědnost organizací občanské společnosti, nezávislých sdělovacích prostředků a prodemokratických skupin; požaduje více nízkoprahového financování nevládních organizací v Bělorusku i mimo něj; navrhuje, aby se nadace END více zaměřila na Bělorusko, přičemž členské státy by měly END poskytnout více prostředků na podporu běloruských demokratických sil;

44. podporuje přípravy na mezinárodní dárcovskou konferenci vedenou EU s cílem pomoci demokratickým silám Běloruska; vyzývá EU, aby na operační úrovni spolupracovala se zástupci demokratických sil Běloruska za účelem dokončení práce na přijetí plánu provádění hospodářského a investičního balíčku ve výši 3 miliardy EUR, který Komise již navrhla na podporu demokratických ambicí běloruského lidu; vyzývá k politickému dialogu mezi EU a demokratickými silami Běloruska s cílem hledat společnou vizi ohledně výše uvedeného plánu podpory; zdůrazňuje, že je třeba věcná politická debata s cílem získat pro úzké zapojení EU podporu veřejnosti;

45. vyjadřuje znepokojení nad transparentností, svobodou a spravedlností parlamentních a místních voleb v Bělorusku v roce 2024, zejména s ohledem na nová právní omezení politických stran a prohlášení ústřední volební komise zpochybňující význam mezinárodního pozorování voleb a úlohu OBSE Úřadu pro demokratické instituce a lidská práva; odsuzuje vytvoření neúnosných podmínek a omezení aktivit opozičních demokratických stran v Bělorusku; odsuzuje zejména nový zákon o politických stranách přijatý v únoru 2023, jehož cílem je zjevně ztížit a znemožnit činnost demokratických sil zavedením dalších omezení a povinnosti registrace na ministerstvu spravedlnosti; domnívá se, že tento zákon se záměrně snaží oficiálně zničit demokratické strany a zabránit jejich účasti v parlamentních volbách v roce 2024 a v konečném důsledku bude znamenat de facto zákaz jakékoli politické strany, která by byla vůči režimu v opozici; vyzývá vnitrostátní politické strany členských států a evropské politické strany a nadace, aby dále rozvíjely spolupráci s demokratickými politickými stranami v Bělorusku a jejich podporu;

46. vyzývá vedení běloruských demokratických sil, aby zachovalo jednotu a nadále využívalo inovativní metody k informování a zapojení běloruského lidu, zejména v rámci této země, za účelem udržení jeho důvěry a víry v demokratickou změnu a jeho mobilizace v nadcházejících volbách;

o

o o

47. pověřuje svou předsedkyni, aby předala toto usnesení Radě, Komisi, místopředsedovi Komise, vysokému představiteli Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, vládám a parlamentům členských států, vysoké komisařce Organizace spojených národů pro lidská práva, generálnímu tajemníkovi Organizace spojených národů, Mezinárodní organizaci práce, Radě Evropy, Organizaci pro bezpečnost a spolupráci v Evropě, zástupcům běloruských demokratických sil, Mezinárodnímu červenému kříži, Mezinárodnímu olympijskému výboru, Unii evropských fotbalových asociací, Mezinárodní federaci fotbalových asociací, Mezinárodní federaci ledního hokeje, Mezinárodní tenisové federaci, Asociaci tenisových profesionálů, Ženské tenisové asociaci a faktickým orgánům Běloruské republiky.